

ЧАСОПИСИ

Летопис
Матице српске

У новом броју Летописа Матице српске (год. 199, књ. 512, св. 5) у сталној рубрици „Поезија и Проза“ објављени су прилози Јуна Фосеа, Радомира Уљаревића, Милоша Кордића, Жељке Аврић, Иве Мунћана, Николе Шанте, Наде Душанић и превод прозе Ђеза Бордаша. Рубрика „Есеји“ доноси текстове: Немање Каровића о збирци „Ум за морем“ Љубомира Симовића и Наташе Катић о роману „Велимир и Босилка“ Милована Видаковића. Централни део часописа посвећен је 14. колу Антологијске едисије „Десет векова српске књижевности“ Издавачког центра Матице српске о којем пишу Миро Вуксановић, Славко Гордић, Марко Недић и Миљивој Ненин. Стална рубрика „Критика“ прати актуелну књижевну продукцију, а у овом броју текстове потписују: Лазар Букумировић, Драгиња Рамадански, Марко М. Радуловић, Маријана Јелисавчић, Бојан Рајевић и Јелена Марићевић Балаћ.

Летопис Матице Српске је 14. колу Антологијске едисије „Десет векова српске књижевности“ Издавачког центра Матице српске о којем пишу Миро Вуксановић, Славко Гордић, Марко Недић и Миљивој Ненин. Стална рубрика „Критика“ прати актуелну књижевну продукцију, а у овом броју текстове потписују: Лазар Букумировић, Драгиња Рамадански, Марко М. Радуловић, Маријана Јелисавчић, Бојан Рајевић и Јелена Марићевић Балаћ.

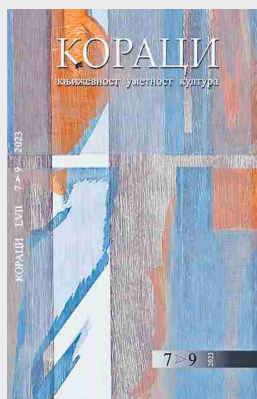
Сцена

Часопис за позоришну уметност „Сцена“ у новом броју доноси разговор са академиком Душаном Ковачевићем, као и драмски текст Соње Атанасијевић „Ваздушни људи“. Темат, који је приредила Милена Кулић, посвећен је Слободану Селенићу у поводу 90. годишњице рођења и о знаменитом писцу, теоретичару и педагогу пишу Ксенија Радуловић, Владислава Гордић Петковић, Владимир Папић, Владан Бајчета, Нина Стокић и Јелена Марићевић Балаћ. Рубрика „Теорија“ доноси прилоге Бисерке Рајачић, Светислава Јованова и Бранислава Илића, док Милош Латинковић у „Станицама“ бележи своја искуства са театарских путовања од Зајечара до Задра. Посебно поглавље „Сцене“ односи се на књиге Јелице Стевановић, Саве Анђелковића, Милована Здравковића и Бошка Сувајића, те Алманах драме Друштва новосадских књижевника.

Кораци

Крагујевачки „Кораци“, часопис који излази већ пуних 57 лета, у својим свескама под числом 7-9, објављује нове поетске и прозне записе Саше Јеленковића, Ђорђа Кубурића, Братислава Милановића, Милунке Митровић, Здравка Крстановића, Марка Глишића, Милоша Симића и Барбаре Новаковић. „Меридијани и паралеле“ доноси певања пољског поете Јакуба Пачешњака и уругвајског Луиса Брава, те чувену причу „Чаробни стрелац“ из пера Јохана Августа Апела. У пољу књижевне критике „Кораци“ пишу о књигама „Брана“ Милана Мицића, „Позни калем“ Братислава Милановића, „Удаљаванье Бојана Васића, „Димни знаци“ Ђорђа Сладоја, „Само да ти дете ради свој посао“ Новака Ђукића и „Сандук пун таме“ Мирослава Тодоровића.

ИЗ ПИШЧЕВЕ БЕЛЕЖНИЦЕ
Осам живота и сањарење (2)

Славко Гордић

Понедељак, 7. март 2016.

Туђа жалост и радост је добродошла прилика за гозбу. То си, по ко зна који пут, видео и ових дана – на једној даћи и једној прослави пунолетства. Видео и суделовао утапајући се и сам у недостојно наслађивање и брбљање.

Овај понедељак обележавају две немогуће мисије – потрага за послом туђој уници и новцем за своју књигу. Ова ће се друга, дакако, како си већ поносан и стидљив, окончати ударом на сопствени, кућни буџет.

С прозора гледаш у нежну небеску плавет, а с радија слушаши вести о поплавама у пределу Пожеге и Косјерића.

Уторак, 8. март 2016.

Зебеш пред Осматрачницом. Своје је увек драго, мада се то најчешће не сме рећи. И сад те, по ко зна којем већ читању, понесе сопствена искреност у ставу и живост у казивању, посвећеност својим опсесив-

ним темама колико и повремена радозналост за друго и друкчије, па оне смене у тоналитету – од разнеженог до полемичког.

Није ли, међутим, понешто од овог пука колумна? Нису ли, на другој страни, можда претенциозна твоја мудровања о Толстоју, Мелвилу, Кафки, Музилу и Канетију, као и она уплитања у питања вере и цркве, кад – у данас стриктној подели рада – ниси ни компаративист ни богослов?

С колико права, без обзира на нову проблематизацију и контекстуализацију, понављаш или парадоксираш понешто од оног што си у ранијим штивима рекао о понеким од наших писаца? Најпоследње, колико је смислена и чиме заправо мотивисана твоја истрајност у спрезању живота и литературе, дневног и трајног, личног и општег?

КРИТИКА НЕДЕЉОМ

Песничка и витешка жртва

„Штокхолмски синдром“, Андреј Радуловић (Прометеј, 2023)

Пише: Сања Перич

Све је теже наћи дебитантску збирку песама у којој стихови представљају плод мисли и искуства већ зрелог човека. Стрпљиво градећи свој песнички свет, Андреј Радуловић објавио је заокружену поетску целину, засићену религиозним, митским и књижевним мотивима из српске и светске књижевне баштине. Написавши да је Радуловић роета *dustus*, човек књижевности и културе, Зоран Ђерић није дао произвољно одређење, већ срж нове песничке појаве на нашој књижевности. Наслов збирке је интригантан, али одзвања необично познато, као објашњење које је тек у новијој историји осветлило неке последице виктимизације нашег народа и појединачно у њему. Комплексан феномен жртве опеван је не само у оквиру синдрома, већ и као део динамике односа мушкарца и жене, али и као племенито настојање да се надиђе сопствено ја.

Збирка је подељена на шест циклуса: „Штокхолмски синдром“, „Змајево јаје“, „Такнуто-макнуто“, „Као у сну“, „Златна јабука“ и „Змајеви“. Први циклус сачињен је од насловне песме са потресном и горком сликом Оскара Давича на смртној постељи. Бранећи своје (не)постојање пред драгим мучитељима, песник постаје пример бољке у којој се жртва поистовећује са злочинцем: „И постаје јој милији мучитељ, него грана из које је / израсла“. Аутошовинистички елементи проблематике препознати су и очигледни, али песник се мање задржава на огорчености, а више на ојачавању гране и препознавању својих корена. Већ у првом стиху својашке песме појављује се стих: „Рече ми један прија-

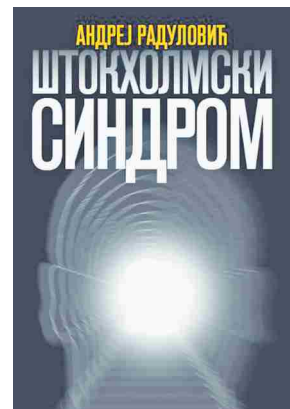

тељ...“, који се варира на више места у збирци: „причају људи“, „како кажу очевци“, „у разговору с пријатељем, подсетих се“, „једном си ми рекао, Велики човече“, „чуо сам да, негде далеко“. То значи да лирски субјект, иако уроњен у нашу књижевну традицију, сазнаје свет пре свега из разговора са људима. Остварити блискост и слушати драге људе постаје привилегија коју лирски субјект уме да цени, претворивши причу у тежиште своје збирке. Не чуди отуда што су нарративизација песама и коришћење разговорног тона чести у Радуловићевој поезији, будући да песник жели и свог читаоца претворити у саговорника.

Оно неизречено (и неиспакано) изворниште је паклених мука лирског субјекта. Он зато свесно преузима ризик изрицања, па у песми „Неизговорено“ отвара Пандорину кутију и разбија врата пакла, изазивајући читаоца: „А ти слушај, ако смеш!“ Овакви иступи супротстављају се лажној ведрини и утојности лирског јунака који, „модерно обучен и умерено-модерно смирен“, пише приучене, модерне песме. Песма „Слобода духа“ вишеструко је занимљива, откривајући и аутопоетичку и антипоетичку позицију

савремених песника, али и жртвену симболику саме поезије: „Заборававам све своје слободе, / Своје врхове и узоре, / Трудим се да сам посебан, / И тако модерно дистанциран. [...] Посматрам смак света, / Потписујем смрт поезије!“ Као у песми драматичног наслова, „La Poesia esta muerta“, поезија је жртвована у мегдану који у себи нема ничег витешког ни часног. Зато је витешки етос на повлашћеном месту у Радуловићевој поезији, опеван кроз мотиве змаја-царевина, орлова на грбу Немањића, љубави према драгој и отежалих оклопа. Дистанциран од поезије, модерно обучен песник предан је „шљоци енглеског чаја“, што отвара питање можемо ли за традицију којој припадамо једноставно рећи како није наша шљоци чаја? Песничка књига Андреја Радуловића његов је недвосмислен одговор на ово питање.

Збирка „Штокхолмски синдром“ није формално савршена, нити су песме уједначеног квалитета: оне надахнуте митом, православљем, или песничким узорима боље су од љубавних песама. Мисао песника, међутим, оригинална је и јасна, без позе и разметљивости, чиме се настоји дати допринос чистој поезији опеваној у једној од најбољих песама, „Такнуто-макнуто“, са Вујицом Решином Туцићем као лирским јунаком. Тај допринос није скроман, али представља само почетак у развоју једног песника, који ће, надамо се, тек дати своје најбоље стихове. ■

ПРИЧА О КЊИГАМА

Посуће чаробним прахом

Пише: *Ђорђе Писарев*

Све у једном: и (Борхесов) алеф и сликовница за децу? Није лако именувати јер тако изгледају књиге које или баш волимо или смо потпуно равнодушни. Дакле, недавно објављени званични магијски приручник за књиге о Харију Потеру ауторке Џ. К. Роулинг "Чаробњачки алманах" (издање "Чаробне књиге") "врхунски је водич кроз чаробњачке листе, графикане, мапе и све што има везе с магијом". Наравно да је, поред забаве, у оваквој врсти књига најважнија носталгија која нас незаустављиво обузима. Сећамо се, на пример, некадашњих издања, везаних понајвише за наслове из прошлих времена, из детињства, када је мноштво књига објављивано са илустрацијама које су, уз текст, биле равноправне у комплетном читалачком доживљају. Попут књига о Тарзану са цртежима који су, и без текста, предочавали радњу. Или књига Жила Верна које су, готово обавезно, биле пропраћене цртежима који су често остављали трајнији траг него сам текст (и прича): Пут на Месец, Тајанствено острво! Савршен домет досегнут је у "Малом принцу" Егзиперија, а не треба сумњати да је и модерни феномен "графичке новеле" такође унеколико трансформисана форма баш ове "старинске" појаве.

Уколико би се држали само књижевности, представа о овом споју различитих духовних дисциплина не би била добро објашњена. Зато и треба да напоменемо да је овај феномен (корисне и лепе) забаве досегнут и у илустрованим енциклопедијама које су "заразне", интернет пре интернета, и стварале су непорециву врсту зависности са својих милион малих и великих сличица које у једном прелиставању никада и не би видели у тоталу. Свако ново прелиставање ове врсте књига откривало би нешто дотада непримећено.

Магијски приручник "Чаробњачки алманах" идеалан је пример за све врсте интерпретација који можемо навести када објашњавамо ову графичко-литерарну појаву: књига о књизи, упутство за читање, књижевни беккер, забавник... истовре-

мено и игра типа "обуците своју барбику" или већ неког другог омиљеног јунака. Са милион сличица и текстом у различитим формама где је готово немогуће пронаћи једну линију читања, све се претвара у личну радионицу, лектуру или атеље, а уживање може да буде усмерено у више праваца са различитом намером или циљем. Као да је све посуто чаробним прахом који нас још једном уверава да машта никада нема стабилне, чврсте границе, а да контрола може бити само привремена, баш као у сну.

Тајна фаталне привлачности је негде између нашег начина сазнавања и поимања ствари и појава, назауостављиве човекове жеље како за знањем, тако и (естетским) задовољством у виђењу лепог (уметничког). Није ли то почело још од прве виђене и доживљене књиге – уџбеника? Буквар је најмање исписан управо прилагођеном методом сликовног писма; треба само знати примарну шифру: препознаш предмет, ствар, појаву, животињу (буре, бака, бомба, булевар, буба...), задржиш прво слово – глас, остало одбациш и – ето! И, зар се ту негде не крије и носталгија првих сликовница са препознатљивим облицима ствари и појавама које треба обојити. Офарбати дрвеним или воденим бојицама, иако је вероватно да је код свакога од нас понајвише сачувана прустовска успомена на мирис и шаренило првих прегршти воштаних бојица са којима је и отпочела наша духовна авантура која ће нас пратити у остатку живота. Ово се искуство користи, наравно, и касније у педагошком процесу где су уџбеници историје, биологије... нафиловани мањим или већим заводљивим сличицама које остају урезане у нашу менталној мапи.

Ову врсту "прављења", то јест креирања и измишљања књига, поред аутора поменутих графичких новела, где су текст и цртеж апсолутно равноправни, понајчешће користе писци епске фантастике – треба ли спомињати великог Толкина? – који уз помоћ мапа имажинарних области, али и прегледних спискова јунака који појављују у њиховим књигама с једне стране олакшавају читаоцима сам ток читања, али и, из другог плана, неприметно утичу на подсвесст истих тих читаоца који бојицама писца бивају офарбани сновима и неповратно заведени и шармирани самом причом. ■

ЕСЕЈ НЕДЕЉОМ

Милош Црњански и Његош

Будимир Дубак

Често се, кад мислим о Црњанском, сјећам његове реченице: „Живот ће бити увек нешто више од литературе“ (Коментар уз „Посланицу“). Али ми се учине и срећно противречним његова увјеравања да у тзв. чистој поезији „песник треба да остане сен која није видна“, док, поводом своје поеме „Ламент на Београдом“ децидно каже: „Међутим, то сам ја, од речи до речи“.

Већ је толико написано и речено о Црњанском. Андрић је одмах знао ко је он, изјавивши да је Милош једини богмдани писац међу српским писцима те велике генерације. Андрић је казао: „међу нама“.

Док је лутао „још, витак, са сребрним луком“, Милош Црњански се први пут срео с Његошем, 1920. године, у Венецији. Пјесничко свједочанство тог сусрета представља:

ЊЕГОШ У ВЕНЕЦИЈИ

Насмешко се последњи пут,
у прозору се сјаше као запети лук,
као Месец у води, млад и жут Риалто.

Мирисаше болан своје беле руже
и гледаше како галебови круже,
тужни и бели, као мисли на Ловћен,
и смрт.

Док ноћ пљушташе, читаше Омира,
црн и тежак, као Ахилов,
што само крај мора нађе мира,
гроб.

Богови, на плећима са облацима тамним,
болови и мора са валима помамним,
пређоше по његовом бледом лицу
без трага.

Али, кад читаше о Бризеји, што се буди,
и отвара очи, пуне таме, у зори,
бол неизмеран паде му на груди.

Јер свему на свету беше утехе.
Свим мислима, за све јунаке, грехе.
Али држећи плаву рукама обема,
сузно, умирући, помисли, болно,
да за очи невесте утехе нема.

Тада заплака у води и звоно
Светог Марка

Први сусрет, у Венецији, с Његошем, урезао се у сјећању Црњанског по оном што је видио и чуо на почетку и крају. „Насмешко се последњи пут“, стоји на почетку. Плачем звона Светог Марка, на крају пјесме, Црњански слу-

ти велики плач и мук звона, који тек предстоји.

И о томе је Црњански оставио свједочанство, у два текста, објављена 1925. године.

Запис „Његошев гроб“ са поднасловом „Свирепа успомена из доба окупације“, написан је поводом преноса Његошевих костију „са Цетиња на страшни врх Ловћена“, у обновљену, завјетну цркву, Светог Петра Цетињског.

На почетку „успомене“ Црњански износи суд о „Горском вијенцу“, као пјесми „која би и када би сав наш народ изумро јасно и горостасно сачувала његов лик, међу народима, за сва времена“. Али у поменутој „Успомени“ Црњански се даље неће бавити Његошевим књижевним дјелом, већ недјелом оних у чијем царствујушем граду Вијени је „Горски вијенац“ уледао свијет, 1847. године.

Ријеч је о „Оскрнављењу гроба Владике Рада, који су Аустријанци раскопали за време окупације године 1916.“

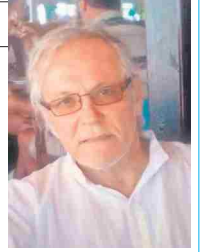
Црњански описује припреме за „ексхумирање костура Владике Рада“, које врши та војска „што је увек заударала гробарски и чије су униформе имале увек нечег гробарског“.

Од њихових похода ка Језерском врху и гробу Пјесничком и сам Ловћен је лично на „неко каменито, сиво, страшно небо. Море и урвине негде доле учули су, као што пси завијају када осете вампире“.

ХОМО ПОЕТИКУС

Адске пјесме

Перица Милутин

Ад кад невидљиво дође,
луквог вода камена
и помамни плод,
развеселена мора дјевица, трња,
пристаниште духовних дарова,
варница зелених стрвина.
Кристална утроба пече
утаче гњев у нити
створења нечисти, голотиње,
јежи и сажике као огањ
искапано жутило ткива.

*
Очни мир
у црнилу, у погледу,
у тачки страсти.
Небесклони ум
и глас зидова сна,
лет наги духовног сјемења.
У љубави ткиво, плот
утаче крв духовног усвојења
врх вапаја, раздирања сјемења
цвијета озарења.
Тијело утопи
у мртви ход срца скрушенога.

(из рукописа)

Сумрак библиотека у САД и Великој Британији

● У јавним библиотекама у САД број посетилаца лане је био једнак трећини броја из 2012, а у Великој Британији у последњих 20 година је половина јавних библиотека затворено, док је број услуга смањен за 70%. Они који тврде да посећују библиотеке на острву не домашују ни до 2% популације. Преко 35 милиона књига је последњих година повучено из јавних библиотека, што је скоро трећина фонда.

Након обављеног посла, у предвечерје 12. августа, један војник је у дашчаном сандуку теглио Његошеве кости, а други у шаторском крилу „иструлеле свилене одежде“.

Такву судбу је и сам Владика Раде предосјећао.

Милош Црњански је 1925. године, у „Српском књижевном гласнику“, објавио текст „Размишљања о Његошу“, поводом обнове цркве Светог Петра Цетињског, и повратка Владике Рада на Ловћен, након посмртног првог страдања.

Централна реченица тог есеја гласи: „Негде постоји надземаљско и непролазно; Његош види!“

Да. Његош види!

(***)

Милош Црњански, славећи највећег српског пјесника Његоша, вели: „Још више заборавим све, станем под бујицу његовог језика, који спира, односи времена, све наслага страних култура и путовања. Не читам давно његов сдржај но само слушам тај говор“.

Говор Његоша и Црњанског, што допире из тамног бунара архетипа, који писац „Сеоба“ именује као „дно народа“, досеже до небеса, гдје у плавом, бескрајном кругу, у истом сазвежђу, пламте Његошева вјечна зубља, и звезда Милоша Црњанског, заједно. ■

Чехов наш насушни

Пише: *Светислав Јованов*

Како је могуће да се, почев од размеђа миленијума, драматичари овог нашег, хипер-брзог, растрзаног и хистеријског века (и позоришта) релативно често упуштају – кроз парафраза, пародије или пастише – у креативни дијалог са опусом Чехова, тог „статичног“, „интровертног“ хроничара једно наизглед „застарелог“ света? Премда не тежи неком коначном или „дубокоумном“ одговору на ово питање, недавна праизведба комада „Вања, Соња, Маша и остали“ америчког аутора Кристофера Дјуранга у београдском Атељеу 212, а у режији Ксеније Крнајски, успева да, на жанровски самосвестан а сценски атрактиван начин, подсети на актуелност дилема Чеховљевих јунака, али и на величину, разноврсност и трајност утицаја овог аутора на оно што смо трамо модерном драмом и позориштем.

Са данашње дистанце, очигледно је да поменути талас „враћања Чехову“ почиње драмом Мајкла Фрејна „Дивљи мед“ (1984), узбудљивом и сензибилном варијацијом Чеховљеве, за живота неизведене драме „Платонов“. Само две године након успешне поставке „Дивљег меда“ код нас, а у режији Дејана Мијача (2000-е, у Атељеу 212, да ли случајно?), појављује се „Четврта сестра“ Јануша Гловацког, бриљантна трагикомична парафраза „Три сестре“. Смештајући три сестре и брата, потомке генерала прославленог у ратовима од Берлина до Кабула, у амбијент Москве након краха „источног блока“, Гловацки на темељу чеховљевских узора гради горку параболу о осиромашењу, кризи морала и сну о Западу као „обећаној земљи“. Двехиљадити, с друге стране, обележава и појава једног жанровски атрактивног „пастиша“. У драми „Галеб“, Григориј Чартишвили, већ прослављен под псеудонимом Борис Акуњин као аутор серије романа о детективу Фандорину, даје радњи Чеховљеве истоимене драме профил слојевитог „егзистенцијалног кримића“: реч је, на име, о вртоглавом заплету заснованом на истрази лекара Дорна, о могућем

кривцу за убиство главног јунака, Тр е п л е в а. Најзад, оригиналан и духовит допринос модерној „чеховијади“ на „екс-ју“ простору даје комад Давора Шпишића „Каћуше“ (2008), поднасловљен као „псеудо СФ“. Његове јунакиње – Варја, чуварка клозета, Дуња, кустос пропалог музеја и Груша, актер „најстаријег заната“, вегетирају – као постмодерне „три сестре“ – негде на ушћу Дунава, у украјинској пустоши, сањајући Москву из „пакет-аранжмана“.

У контексту овог низа, какву нам, виталну димензију Чеховљевог света предочавају Дјурангов комад и његово домаће упризорење? Аутор чије комаде критика означава као занимљиву комбинацију Нила Сајмона и Вудија Алена, Кристофер Дјуранг у свом комаду срећно спаја ревизију Чеховљевих мотива (Вања и Соња, неостварени рођачки пар што вегетира у породичној кући коју власница, њихова сестра Маша, филмска звезда на заласку, намерава да прода), са ироничном ревизијом, али не и изругивањем, чеховљевске форме (неколицина стабала као карикатура „вишњика“, провинцијски „маскенбал“ као једина афирмација, служавка с пророчким моћима). Пошавши од Дјурангове смесе ироније и сентимента, као „полуга“ за грађење атрактивног ритма и шармантне атмосфере, Ксенија Крнајски је, ослањајући се на компактну глумачку екипу (у којој доминирају Горан Јевтић и Милица Михајловић, као „рођачки пар“) успела да, минуциозним променама унутар ситуација и карактера, нашу пажњу усмери на оно у другом плану, оно што чини виталну срж Дјурангове верзије Чехова. Наиме, „Вања, Соња, Маша и остали“, овако сценски „прочитани“, опомињу нас, сурово, али и разгаљујуће, да је све пролазно, а да је само промена вечна: и то је она „чеховљевска фуснота“ која никада не губи актуелност. ■

ФИЛМ НЕДЕЉОМ

Шта си ми урадила, мама

Пише: *Владимир Црњански*

Деведесете у Србији, за све оне који их се још сећају а преживели су, у најмању руку мучне су вишеструко. И на свој начин, погубне или ослобађајуће, за свакога понаособ. Њихов ехо далеко се чује и како време пролази, супротно законима физике, појачава се. А да није реч само о важном сузбијању (само)заборава, па и оног личног, увериће се свако ко се суочи са филмом „Lost Country“ Владимира Перишића. У домаће биоскопе стигао је после светске премијере на Канском филмском фестивалу и новембарске на Фестивалу ауторског филма у Београду, тематски коинцидирајући са крупно трагичним овогодишњим догађајима који су потресли (потресају) и узбуркали целокупно друштво.

Радња филма одвија се 1996. године, месец дана након новембарских избора на којима је опозициона коалиција

„Lost Country“; редитељ: Владимир Перишић; сценаристи: Владимир Перишић, Alice Winocour; глумци: Јован Гинић, Јасна Ђуричић, Миодраг Јовановић, Лазар Ковић, Павле Чемеркић

Зачедно освојила веће градове, а владајућа Социјалистичка партија Србије покушала да дискредитује резултате како би се избори поновили и добила већина. Режим организује и контрамитинг 24. децембра, који замало да доведе до субота већих размера, у опасно подељеној Србији.

Поменути историјски контекст и конкретна збивања, као делови политичке и друштвене драме, оквир су и покретач једне интимне – петнаестогодишњи Стефан (натурщик Јован Гинић) поступно, сам, на тежи начин, упознаје стварни свет око себе и једну другу страну своје најдраже, дуго је било савршене мајке. Она, зове се Марклена (Јасна Ђуричић) – од Марк и Лењин, а по жељи свог оца, старог партизана – чврста је, непоколебљива, главна портпаролка СПС-а, која се, не случајно, нашла усред пакла кризног политичког менаџмента. Како сам Перишић наводи, то је филм о „конфликти двоструке лојалности према родитељу и према унутрашњем елементарном осећају за правду“.

После идиличне експозиције, Стефановог дружења са дедом у башти сеоске куће/викендице негде поврх Дунава, на симболичкој равни крају једног детињства, дечак, сада у граду, заједно са мајком у луксузном стану (месту родитељске љубави и неистином спутане животности), школи са друговима, њиховим домовима и

егзистенцијално и полицијско-политички угроженим родитељима, ватерполо клубу, и све гласнијим студентским уличним протестима (простору неспутаног живота), креће се полако тешко проходним путем иницијације у свет одраслих. На том путу, мало је оних који би могли да му помогну. Мајка је ту, али потпуно заокупљена подупирањем трошног зида режимске слике стварности, и свесна и несвесна да би за то могла да плати, испоставиће се, највишу цену. За то време,

Стефан обележен и све изопштенији због мајке, медијски свеприсутне промотерке власти, стиче политичку свест баш као и његови доскора најбољи другари и живот му, као новопеченом становнику стварности, постаје неподношљив.

У филму „Lost Country“ његову документаристичку „текстуру“ у слици, звуку, камери, као трећа димензија употпуњује психолошки минуциозна израженост главних ликова, визуелно се потпуно отелотворујући у реалистичком минимализму, Перишићу, као код претходних филмова, такође са деведесетим годинама у фокусу (кратки „Дремно око“ и „Обични људи“), омиљеном и спрам садржаја оправданом и доследно функционалном, а и модерном и патинираном, стилском избору.

Њиме, као и специфичном употребом врских глумаца (без видљивих шахова уклопљених натурщика и професионалца) измештених ван простора традиционалне драматизације, вишка емотивности, те не подлегању мелодраматичности ситуација, „Lost Country“ чине да својом потмулом експресивношћу болно зрачи универзалним значењем. Као такав, дајући повод и наводећи на размишљања и о узроцима вршњачког насиља, аутодеструкције и потискивања људскости и суптилности у свим нам тим циклично екстремним приликама. ■

ПРОЗОР У СВЕТ

Rolling Stones
Hackney Diamonds
Polydor, 2023

Нови албум Ролингстонса одувек је био ударна вест, дуго очекивани повратак великана, још од њихове прве велике кризе раних 70-их. Тако је и сада, када иза озбиљног временских младића стоји невиђена маркетиншка машинерија. Али, шта ће њима рекламна кампања, довољно је да се плоча појави и тиражи ће се већ обојити дијамантима и платином – помислиће просечан љубитељ Котрљајућег камења након неколико њихових концерата у региону и шире!? Времена су се, међутим, променила од славних дана „Сатисфакције“, па ни рокенрол више нема бунтовну оштрину, већ је, као фудбал, филм и донекле књижевност, само део циркуске забаве за пук, по формули „хлеба и игара“. А у таквој трци за славом и престижом (читај: новцем) Стонси обично стижу први, можда и захваљујући чињеници да је њихов последњи озбиљнији конкурент напустио овај свет још крајем прошлог века.

Доследност им се ипак не може оспорити, па је тако при слушању њиховог новог, хиљаду и неког албу-

ма по реду, очигледно да Цегер пева као младић, док Ричардсова нова техника свирања, развијена како би предупредио артритис, доноси једнако британске рифове и сола као у нај- бољим данима. Сам материјал је изненађујуће попи, након последњег издања са класицима блуза, што је био тек инцидент, држећи друшину у оквирима жанра који су одавно сами измислили.

Хит потенцијал више од половине нумера унеколико дугује и хај клас гостима, Полу Макартнију, Елтону Џону и Стивију Вондеру, док вокални узлет Лејди Гаге у госпелу „Слатки звуци Неба“ лансира слушаоца директно у стратосферу. Живећи и свирајући деценијама као да им је сваки дан последњи, Ролингстонси су глобалну поп културу успешно пренели у 21. век, потврдивши да ће рокенрол бити жив онолико колико му они буду дозволили: док нас смрт не растави, ни секунд дуже. **Златомир Гајић**

Реч критике

Цитат

Чујем слатке звуке Неба док падам ничице на земљу. Благослови Оца, благослови Сина и чуј бубњево како јече у долини: нека ни једна жена нити дете вечерас не буду гладни. И молимо Те заштити нас од бола и рана...

И не, не идем у Хад у неки прашњави мотел, не идем доле у прљавштину, смејају се и плакати. Једите хлеб и пијте вино, коначно се, о коначно гаси моја жеђ...